מעשה רוקח על המשנה — תרומות

במסכת תרומות יש י"א פרקים. והתחלת האותיות עולה ק"ב, וסופי האותיות עולה תת"ן. כל זה צריך טעם ודעת.

ונראה על פי מה שכתבתי במסכתא שלפניה שהיא נגד יעקב אבינו שהיתה מטתו שלמה, לכך סידר אחריה מסכתא זו היא נגד י"ב שבטי י"ה. ולכך סידר י"א פרקים נגד י"א שבטים. ונגד שבט לוי לא הוצרך לסדר פרק אחד שגוף המסכתא נגדו, שהתרומות שייכים לו. ולכך אמרו אם נפל סאה תרומה תוך מאה ונתבטל צריך להרים מפני גזל השבט.

וידוע הגמרא שאמר יעקב לבניו שמא ח"ו יש פסולות ביניהם. אמרו לו שמע ישראל וכו'. ולזה תמצא שראשי האותיות ק"ב וסופי האותיות תת"ן עולים יחד תתקנ"ב כמנין שמע ישראל עם הכולל. ובשני תיבות אלו הוא יחוד. שמע היינו מלכות בסוד שם ע', ו"ישראל" היינו ישראל סבא. וכשתכתוב קו"ף בי"ת במילוי עולה תקצ"ח כמנין ראשי תיבות מן י"א שבטים מלבד שבט לוי עולה תקצ"ז, עם הכולל - תקצ"ח, כמנין קו"ף בי"ת. וגם ב' תיבות אלו – קוף בית – המה יחוד תפארת ומלכות. קוף הוא שמו של הקב"ה, הוי"ה, י' פעמים י', ה' פעמים ה', ו' פעמים ו', ה' פעמים ה' כידוע. ושם הוי"ה הוא ת"ת. ותיבת "בית" היינו מלכות כידוע. נמצא קו"ף בי"ת היינו היחוד שאמרו השבטים שמע ישראל.

וזה הסוד מרומז גם כן בתיבת תרומה. וזה לשון הזוהר פרשת ויקהל בפסוק "קחו מאתכם תרומה לה'" (ח"ב ר, א): "תו שמענא מבוצינא קדישא תרומה, מהו תרומה? תרי ממאה. תא חזי כל אינון דרגין קדישין וכו' אינון עשר דרגין", היינו עשר ספירות, "ואלין עשר סלקין למאה. וכד אצטריך לן להיא נקודה תתאה", היינו מלכות, "לארמא לה, אסיר לן לארמא לה בלחודהא אלא לה ולבעלה ואינון תרי מאינון מאה דקאמרן. ועל דא אתקרי תרומה בכללא חדא".

פירוש: תרומה - תרם ו"ה, היינו תפארת ומלכות. ומזה הטעם יש י"א פרקים במסכתא זו כמנין ו"ה. נמצא שסוד יחוד שמע ישראל וסוד קו"ף בי"ת, וסוד תרומה – הכל כונה אחת.

וכשתחשוב אברהם יצחק יעקב דוד תמצא מכוון כמנין תרומה עם הכולל. וזהו גם כן כונה הנ"ל. יעקב הוא תפארת ודוד הוא מלכות, ומתיחדין על ידי אברהם ויצחק, בסוד "שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני" כידוע.

וסופי האותיות תת"ן המה יחוד הוי"ה אהי"ה בד' מילוין. הוי"ה – ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן – עולה רל"ב. ושם אהי"ה בד' מילוין – קס"א קס"א קנ"א קמ"ג – עולה תרי"ו כמנין התורה. כשתצטרף יחד רל"ב תרי"ו עולה תת"מח, עם הב' כוללים – עולה תת"ן. נמצא מרומז כאן כל היחודים שכיונו השבטים באמרם שמע ישראל.

ובמה שכתבתי יש ליתן טוב טעם בהא דמבואר במשנה פ"ג (משנה תרומות ג:ז) "יקדמו בכורים לתרומה שהן בכורים לכל ותרומה למעשר ראשון וראשון לשני", מפני שהבכורים הן בסוד ג' ראשונות - כתר חכמה בינה. לכך כשתחשוב תיבת בכורים - אות מ"ם סתומה היא ת"ר כידוע, עולה במכוון כמנין כתר חכמה בינה. נשאר ע"ח כמנין שלשה הויו"ת שיש בשלשה ספירות אלו. ואחר כך תרומה שהיא בסוד חג"ת ומלכות כמו שכתבתי אברהם יצחק יעקב דוד כידוע. ואחר כך מעשר שהיא בסוד מלכות לבד, מידה עשירית, ה' אחרונה שבשם. וראשון לשני שהיא בסוד מילוי ה"י כאשר אבאר בע"ה. נמצא מי שהפריש המתנות כסדר וכראוי היה מייחד כל עשר ספירות הקדושים.

וזהו כונת הפסוק שהביא שם, "מלאתך" עם האותיות היינו מלכות. "ודמעך", כ"ף רבתי היא ת"ק, עולה תיבת "ודמעך" כמנין כתר. וקחשיב הפסוק מתתא לעילא, כל עשר ספירות מן מלכות עד כתר. "אל תאחר" – שלא תשנה את הסדר.

ואל תקשה, לכתוב "דמעך ומלאתך" כסדר מלעילא לתתא וכסדר המתנות – יש להשיב ודאי אין מקרא יוצא מידי פשוטה כפרש"י או כשארי מפרשים וצריך לכתוב תחלה "מלאתך". וגם לפי הרמז שכתבתי אי היה כתוב "דמעך" תחלה לא היה עולה כמנין כתר. וקל להבין.

ועיקרא דמילתא על פי הפסוק "קודש ישראל לה' ראשית תבואתה", הרי ישראל בכלל נקראין תרומה, וב' תיבות קודש ישראל כמנין שמע ישראל שאמרו השבטים. וב' תיבות אלו עם האותיות עולים תתק"ס.

ובזה תבין משנה ח' בפרק י' (משנה תרומות י:ח) "דג טמא שכבשו עם דג טהור וכו'", לפי דברי הת"ק החשבון הוא תת"קס. אם הבליעה הוא בתת"קס חלקי היתר עדיין הוא אסור, ואם הוא תתקס"א חלקי היתר אז הוא מותר. ולכאורה משנה זו אין שייך כלל במסכתא זו רק במסכת חולין ששם מבואר ביטול האיסורין.

ונראה לענ"ד שרבינו הקדוש רמז בכאן סוד גדול, שכבר כתבתי שמסכת זו מיירי משבטי יה שהיו כולם קדושים בסוד קודש ישראל לה' ראשית תבואתה ונקראים תרומה. וזה מורה מעלות יעקב אבינו שהיתה מטתו שלמה. אך שלא תקשה לך הלא גם אברהם ויצחק היו צדיקים גמורים ולמה יצא מהם פסולת? וידוע גמרא דשבת פרק חביות "עד ג' דורות לא פסקה זוהמה מאבותינו, אברהם יצא ממנו ישמעאל, יצחק יצא ממנו עשו, יעקב הוליד י"ב שבטים שלא היה בהם שום דופי". וכתב מהרש"א שם בשם ספר ישן היינו אותו זוהמא שהטיל נחש בחוה היה סיבה להוליד הרשעים עד שנתבטל אותו זוהמא. וכן האריכו שארי המפרשים והמקובלים בזה.

ומצאתי דבר נפלא בספר מגלה עמוקות שכתב אברהם שרה יצחק עולים תתקס"א. ובזה יבואר דרבינו הקדוש גילה כאן סוד זה. "דג טמא" עם ב' תיבות עולה כמנין זוהמא, "שכבשו עם דג טהור", כלומר אותו זוהמא שנתערב בקדושה שנקרא דג טהור, שהצדיקים נקראים בשם דגים טהורים כמבואר בזוהר וברעיא מהימנא, "אינו מתבטל רק ביותר מתת"קס", ולכך יצחק שיצא מאברהם ושרה שעדיין לא היה כדי ביטול זוהמא ונשאר ביצחק קצת זוהמא, לכך יצא ממנו עשו. אבל יעקב שיצא מיצחק כבר היה כדי ביטול זוהמא דהיינו תתק"סא כמו שכתבתי בשם מגלה עמוקות אברהם שרה יצחק עולים תת"קסא במכוון. לכך נתבטל הזוהמא והיתה מיטתו שלמה.

וזהו היתה גם כן כונת השבטים שאמרו לאביהם שמע ישראל וכו'. שכבר כתבתי שב' תיבות שמע ישראל עם האותיות וב' כוללים עולה תתק"סא. וכבר נתבטל הזוהמא ואין בנו שום פסולת. ואין לנו אלא ה' אלהינו ה' אחד. ודוק ותמצא שהוא דבר נפלא.

בסוף אותה משנה (משנה תרומות י:ח) "ור' יוסי אומר אחד מששה עשר בו", לפי הבנת מוהרש"ל והתי"ט יהיה פלוגתא רחוקה בין התנא קמא ור' יהודה לר' יוסי. שהרי בכל האיסורין הביטול בששים וכאן מחמיר התנא קמא עד תת"קס ור' יהודה מחמיר עד קרוב למאתיים, ור' יוסי היה מקיל טובא שאינו אוסר אלא עד ששה עשר קיל הרבה משארי איסורין.

לכן נראה לפי עניות דעתי דר' יוסי קאי אדברי תנא קמא, כלומר אחד מששה עשר בו מן השיעור של תנא קמא שהוא תת"קס. חלק ששה עשר ממנו דהיינו במכוון ששים כמו שארי איסורין. ואין להקשות על שמפסיק בדברי ר' יהודא בין תנא קמא לר' יוסי – דנקט להו כסדר החומרא, ת"ק מחמיר ביותר, ור' יהודה מחמיר גם כן, ור' יוסי סבירא ליה שהוא כשארי איסורין ממש. ודוק.